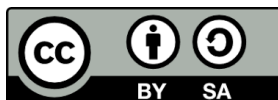

Queer συμπερίληψη –
Το Πρόγραμμα Συνοδοιπόρευσης:
Η ζωή των queer νέων στη Γερμανία,
την Ελλάδα και την Ιταλία

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (ΕΑΕΑ). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο ΕΑΕΑ δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Μια κοινή μέθοδος: Τοπικές φωνές, διακρατικοί στόχοι

Μια διακρατική σκέψη από την Ελλάδα, τη Γερμανία και την Ιταλία –

Το πρόγραμμα ALLY (KA210-YOU)

"LIFE IS TOO
SHORT TO BE
ANYTHING BUT
YOURSELF."
— UNKNOWN

Σε όλη την Ευρώπη, οι νέοι που ζουν ανοιχτά ως queer άτομα συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν συστημικές και καθημερινές διακρίσεις. Είτε στις πόλεις είτε στην επαρχία, οι ιστορίες τους συχνά δεν ακούγονται. Το πρόγραμμα ALLY – Queer Ένταξη, συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο του KA210-YOU (Μικρής Κλίμακας Συμπράξεις στον τομέα της νεολαίας), γεννήθηκε για να αλλάξει αυτή την

Τρεις οργανώσεις με έδρα τη Γερμανία, την Ελλάδα και την Ιταλία ενώθηκαν για να θέσουν ένα απλό αλλά ισχυρό ερώτημα: Πώς είναι η ζωή για τη queer νεολαία σε αυτές τις χώρες; Τι χρειάζονται για να αισθάνονται υποστηριγμένοι; Τους τελευταίους μήνες, συναντηθήκαμε με νέους ανθρώπους σε κοινοτικούς χώρους, γραφεία, κέντρα νεότητας και ακτιβιστικά δίκτυα για να ακούσουμε τις εμπειρίες τους. Μέσα από αυτές τις συζητήσεις,

επιδιώκουμε όχι μόνο να ενισχύσουμε τις φωνές τους, αλλά και να αναστοχαστούμε τις δικές μας πρακτικές ως εργαζόμενοι νέων, εκπαιδευτικοί και ακτιβιστές. Στόχος μας είναι να δώσουμε φωνή στους νέους, να μάθουμε από αυτούς και να βελτιώσουμε τον τρόπο που δουλεύουμε μαζί και για τις queer κοινότητες σε όλη την Ευρώπη.

Σε διάστημα αρκετών μηνών, πραγματοποιήσαμε συνεντεύξεις με queer νέους και εργαζόμενους στον τομέα της νεολαίας σε κάθε χώρα. Αν και κάθε τοπικό πλαίσιο διέφερε, αναδύθηκαν κοινά θέματα – αποκαλύπτοντας τα συναισθηματικά, κοινωνικά και θεσμικά τοπία που διασχίζουν καθημερινά οι queer νέοι.

Στη Γερμανία, ο οργανισμός *Systeme in Bewegung e.V.* πραγματοποίησε συνεντεύξεις με οκτώ νέους ηλικίας 14 έως 20 ετών. Οι συζητήσεις έγιναν σε μια queer ομάδα νέων που υποστηρίζεται από το δημοτικό σύστημα πρόνοιας νεολαίας, καθώς και σε μια φιλική, άτυπη ομάδα φίλων στο γραφείο του οργανισμού. Η ανοιχτή ατμόσφαιρα επέτρεψε ειλικρινείς και πολύπλευρες συζητήσεις, αποκαλύπτοντας τόσο τις καθημερινές δυσκολίες όσο και τις πηγές δύναμης.

Στην Ελλάδα, ο σύλλογος *Femedubear* συνεργάστηκε με αρκετούς τοπικούς οργανισμούς προτού συνδεθεί με τον εθνικό LGBTQ+ σύλλογο ΟΛΚΕ. Αν και η πρόσβαση στη νεολαία ήταν πιο περιορισμένη, η ομάδα κατάφερε να πραγματοποιήσει μια ουσιαστική συζήτηση με έναν νεαρό ομοφυλόφιλο που συμμετέχει στη δράση του συλλόγου. Η διαδικασία ανέδειξε επίσης πόσο δύσκολο εξακολουθεί να είναι να μιλά κανείς ανοιχτά για τη διαφορετικότητα σε τμήματα της ελληνικής κοινωνίας – ένα εύρημα από μόνο του.

Στην Ιταλία, ο οργανισμός H.R.Y.O. (Human Rights Youth Organization APS) πραγματοποίησε τρεις συνεντεύξεις με τέσσερα queer άτομα μέσω των τοπικών του δικτύων στο Παλέρμο. Αυτές περιλάμβαναν: ατομική συνέντευξη με μια νεαρή γυναίκα που αυτοπροσδιορίζεται ως ομοφυλόφιλη· ομαδική συνέντευξη με μια queer γυναίκα και ένα άτομο μη δυαδικής ταυτότητας· και μια τελευταία συνέντευξη με έναν εργαζόμενο νέων και ακτιβιστή που στηρίζει LGBTQIA+ αιτούντες άσυλο στη Σικελία. Η ποικιλία των φωνών αντικατοπτρίζει τις πολλαπλές διασταυρώσεις της διαφορετικότητας, του φύλου, της μετανάστευσης και της θεσμικής περιθωριοποίησης.

Πρώιμη επίγνωση και η διαδικασία του "Γίνομαι"

Σε όλες τις συνεντεύξεις, ένα από τα πιο προσωπικά και βαθιά θέματα που αναδείχθηκαν ήταν το πώς οι queer νέοι και νέες άρχισαν να συνειδητοποιούν την ταυτότητά τους. Αν και οι χρονικές στιγμές και τα συναισθήματα διέφεραν, ένα κοινό στοιχείο για πολλούς συμμετέχοντες ήταν ότι η διαδικασία αυτή σπάνια ήταν απότομη — εξελισσόταν σταδιακά, συχνά μέσα στη σιωπή, τη σύγχυση ή τον φόβο.

Στην Ιταλία, οι συμμετέχοντες περιέγραψαν μια πρώιμη αίσθηση ότι είναι "διαφορετικοί", ακόμα κι αν δεν είχαν την ικανότητα για να το εκφράσουν. Στην Ελλάδα και τη Γερμανία, παρόμοια περιγράφηκε μια αργή και συναισθηματικά φορτισμένη πορεία ανακάλυψης. Κάποιοι ένιωθαν πράγματα ήδη από την εφηβεία, ενώ άλλοι συμφιλώθηκαν με την ταυτότητά τους αργότερα. Όμως, σε όλες τις αφηγήσεις υπήρχε ένα κοινό νήμα: η αίσθηση του «δεν είμαι όπως οι άλλοι» και η συναισθηματική προσπάθεια που απαιτήθηκε για να περάσουν από την επίγνωση στην αποδοχή και την αυτοπροσδιοριζόμενη ταυτότητα. Ένα άτομο από την Ελλάδα παραδέχθηκε: «Φοβόμουν ότι μπορεί να είμαι μέρος της LGBTQ+ κοινότητας... Νομίζω ότι το αρνιόμουν για πολύ καιρό». Άλλοι ανέφεραν πώς άρχισαν να αντιλαμβάνονται την ταυτότητά τους κατά την εφηβεία: «Ήρθα σε επαφή με τη σεξουαλικότητά μου και με το ποιος πραγματικά ήμουν στην εφηβεία». Ένας άλλος συμμετέχων ανέφερε: «Το ήξερα από πολύ μικρή ηλικία... αλλά η πρώτη "κλικ" έγινε στα 17». Για κάποιους, η συνειδητοποίηση ήρθε στην ενήλικη ζωή: «Μέχρι τα 25 ήμουν στρείτι. Μετά γνώρισα τον σύντροφό μου και όλα άλλαξαν». Για άλλους, η επίγνωση υπήρχε από νωρίς, αλλά χωρίς υποστήριξη ή αναγνώριση από το περιβάλλον τους, η αποδοχή ήρθε πολύ αργότερα. Κάποιος μοιράστηκε ότι η διαφορετικότητα είχε γίνει αντιληπτή για χρόνια, αλλά αγκαλιάστηκε πλήρως μόνο μετά την είσοδο σε μια σταθερή σχέση και την αντιπαράθεση με τις κοινωνικές προσδοκίες.

Αυτή η διαδικασία καθοριζόταν συχνά όχι μόνο από εσωτερική ανακάλυψη, αλλά και από την αίσθηση ότι δεν ταιριάζει κανείς στα αυστηρά κοινωνικά πρότυπα των έμφυλων ρόλων ή των ρομαντικών αφηγήσεων. Ένα άτομο από την Ελλάδα τόνισε: «Ποτέ δεν ταίριαξα στον ρόλο του κοριτσιού που θα παντρευτεί άντρα — αυτό το σενάριο μου ήταν πάντα ξένο».

Ωστόσο, δεν βίωσαν όλοι οι συμμετέχοντες την ταυτότητά τους μέσα από μια γραμμική αφήγηση "coming out". Ένας εργαζόμενος νέων στην Ιταλία, που εργάζεται με queer μετανάστες, αμφισβήτησε τη δυτική ιδέα της "διαδρομής αποκάλυψης" ή της "πορείας προς την αποδοχή" ως καθολική εμπειρία. Πολλοί queer μετανάστες δεν αυτοπροσδιορίζονται ως "γκέι" ή "λεσβίες" — μπορεί να έχουν ομοφυλοφιλικές εμπειρίες χωρίς να τις συνδέουν με σταθερή ταυτότητα.

Αυτό που ξεχωρίζει είναι ότι η αυτοπροσδιοριζόμενη ταυτότητα δεν ήταν ποτέ αμιγώς ατομική. Ήταν βαθιά σχεσιακή, επηρεασμένη από πολιτισμικά μηνύματα, το σχολικό περιβάλλον και το αν υπήρχαν ορατά queer πρότυπα. Ένας Ιταλός νέος συνοψίζει το συναισθηματικό βάρος αυτής της απουσίας: «Αν δεν βλέπεις ποτέ άτομα σαν κι εσένα πουθενά, είναι δύσκολο να πιστέψεις ότι υπάρχουν».

Σε Ιταλία, Ελλάδα και Γερμανία, πολλοί νέοι βρέθηκαν να βιώνουν μια σύνθετη προσωπική διαδικασία ανακάλυψης και αυτοπροσδιορισμού του εαυτού τους. Σε περιπτώσεις όπου ακολούθησε αποδοχή, τα αρχικά στάδια ήταν συχνά γεμάτα απομόνωση. Η έλλειψη εκπροσώπησης, η απουσία γλώσσας και η πίεση για συμμόρφωση συνέβαλαν όλα σε ένα σιωπηλό αλλά βαρύ συναισθηματικό φορτίο.

Αυτό προετοιμάζει το έδαφος για το επόμενο βήμα: μια πιο προσεκτική ματιά στο πώς αυτά τα άτομα μιλούν για τον εαυτό τους — με τα δικά τους λόγια — και πώς αυτά τα λόγια μπορούν να απελευθερώνουν αλλά και να πληγώνουν.

Περισσότερο από μια ετικέτα: Ονοματοδοσία, Ταυτότητα και Ανήκειν

Ο τρόπος με τον οποίο τα queer άτομα νεαρής ηλικίας επιλέγουν να περιγράψουν τον εαυτό τους δεν είναι μόνο προσωπικός—είναι πολιτικός. Σε όλη τη Γερμανία, την Ιταλία και την Ελλάδα, οι συμμετέχοντες εξέφρασαν πώς η γλώσσα ταυτόχρονα τους ενδυναμώνει και τους περιορίζει, ειδικά όταν οι άλλοι απαιτούν ορισμούς ή προβάλλουν υποθέσεις. Μια Ιταλίδα συμμετέχουσα είπε: «Μην αναγκάζετε τους ανθρώπους να βρίσκουν τις ‘σωστές λέξεις’ για να εξηγήσουν την ταυτότητά τους—αυτό μπορεί να είναι βίαιο». Αυτό αντικατοπτρίζει ένα ευρύτερο συναίσθημα—η ονοματοδοσία πρέπει να είναι αυτοπροσδιοριζόμενη, όχι επιβεβλημένη.

Στην Ιταλία, η ποικιλομορφία των ετικετών ήταν ιδιαίτερα εντυπωσιακή. Μια συμμετέχουσα προτιμούσε τον όρο «ομοφυλόφιλη» αντί για «λεσβία», λέγοντας πως ένιωθε λιγότερο φορτισμένος με έμφυλα ή στιγματιστικά στοιχεία. Μια άλλη αυτοπροσδιοριζόταν ως queer, περιγράφοντας τη λέξη ως πηγή δύναμης και κοινότητας.

Στη Γερμανία, η γλώσσα θεωρήθηκε ταυτόχρονα μορφή επιβεβαίωσης και πηγή πίεσης. Αν και το να προσδιορίζει κανείς τον εαυτό του μπορεί να είναι ενδυναμωτικό, οι συμμετέχοντες παρατήρησαν ότι η κοινωνία συχνά απαιτεί συνοχή, σαφήνεια και αιτιολόγηση. Κάποιος είπε: «Θα ήθελα να μην έχει τόσο σημασία που είμαι queer, να μπορούσαν οι άνθρωποι να με δουν για το ποιος πραγματικά είμαι». Κάποιος άλλος πρόσθεσε: «Μην συγχέετε τη σεξουαλικότητά μου με την προσωπικότητά μου». Στην Ιταλία, οι συμμετέχοντες περιέγραψαν πώς το coming out εξακολουθεί να είναι συναισθηματικά εξαντλητικό—συχνά συναντάται με αδιάκριτη περιέργεια, αμηχανία ή υπερβολικές αντιδράσεις, ιδιαίτερα από cis-

ετεροφυλόφιλους άνδρες. Πολλοί νέοι επιθυμούσαν ουδετερότητα και άνεση. Όπως είπε ένας συμμετέχων: «Θα ήθελα να αντιδρούσαν σαν να λέω ότι προτιμώ ανθρακούχο νερό αντί για απλό». Αυτή η απλή σύγκριση αποτύπωσε μια συλλογική επιθυμία: να αντιμετωπίζονται με αποδοχή, όχι με θέαμα.

Στην Ελλάδα, οι συμμετέχοντες επεσήμαναν ότι σε πολλές οικογένειες και κοινότητες, ταυτότητες όπως «queer» ή «trans» δεν υπάρχουν καν στο λεξιλόγιο, γεγονός που καθιστά δύσκολη την επικοινωνία των εμπειριών τους χωρίς να νιώθουν ξένοι ή παρεξηγημένοι. Αντί να υιοθετήσουν μια συγκεκριμένη ταμπέλα, κάποιοι περιέγραψαν την queer ταυτότητα ως κάτι που διαμόρφωσαν σταδιακά μέσα από τα συναισθήματά τους, τις σχέσεις τους και τις εμπειρίες τους στο εκάστοτε περιβάλλον.

Μια σύμβουλος νέων στην Ιταλία τόνισε τη σημασία του να ξεπεράσουμε τα δυτικά πλαίσια εντελώς, ειδικά όταν πρόκειται για queer μετανάστες. Υποστήριξε τη χρήση του όρου SOGIESC (Σεξουαλικός Προσανατολισμός, Ταυτότητα και Έκφραση Φύλου, και Χαρακτηριστικά Φύλου) αντί του LGBTQIA+, εξηγώντας: «Το SOGIESC ταιριάζει καλύτερα—είναι πιο ανοιχτό και λιγότερο δεμένο με μια συγκεκριμένη δυτική αφήγηση». Η ορολογία αυτή δεν βασίζεται σε σταθερές κατηγορίες αλλά αναγνωρίζει το ευρύ φάσμα εκφράσεων ταυτότητας, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που δεν ταιριάζουν στις ευρωκεντρικές αντιλήψεις για το φύλο και τη σεξουαλικότητα.

Και στις τρεις χώρες, οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι οι όροι ταυτότητας πρέπει να παραμένουν αυτοπροσδιοριζόμενοι. Τόνισαν ότι η γλώσσα πρέπει να εξυπηρετεί τα queer άτομα—όχι να τα περιορίζει. Όροι όπως «queer», «ομοφυλόφιλος» ή «μη δυαδικός» πρέπει να χρησιμοποιούνται με βάση τις προσωπικές επιλογές και όχι να επιβάλλονται από άλλους. Επιπλέον, αρκετοί συμμετέχοντες—ειδικά στην Ιταλία και τη Γερμανία—υπογράμμισαν ότι οι προσβλητικοί ή ιστορικά βίαιοι όροι μπορούν να επαναδιεκδικηθούν μόνο από την ίδια την κοινότητα. Οι απόπειρες από εξωτερικούς να «επαναπροσδιορίσουν» τέτοια γλώσσα θεωρούνταν ακατάλληλες ή ακόμη και επιβλαβείς.

Παρά τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν, η ονοματοδοσία μπορούσε επίσης να αποτελεί πηγή υπερηφάνειας. Στην Ελλάδα, μία συμμετέχουσα είπε: «Είμαι περήφανη για την αυτοπεποίθησή μου και την αυτοαγάπη μου». Μια άλλη πρόσθεσε: «Που δεν έκρυπα ποτέ τη σχέση μου—και παντρεύτηκα τη γυναίκα που αγαπώ». Η ορατότητα, για πολλούς, δεν ήταν μόνο δικαίωμα αλλά και πράξη ανθεκτικότητας. Όπως είπε μια νέα Ιταλίδα δυναμικά: «Αν δεν κάνουμε την παρουσία μας ορατή, δεν μπορούμε να παλέψουμε για αλλαγή». Ωστόσο, το να επιλέγει κανείς πώς να αυτοπροσδιορίζεται δεν τον προστατεύει απαραίτητα από το να παρεξηγηθεί ή να υποβιβαστεί σε στερεότυπα. Η απλή πράξη του να υπάρχει κανείς ανοιχτά μπορεί να προκαλεί συχνά μικρό-επιθέσεις—μέσα από αστεία, υποθέσεις ή την εξαντλητική προσδοκία να εκπαιδεύει τους άλλους. Μέσα σε αυτό το καθημερινό κλίμα έντασης και κοινωνικής τριβής, η ανάγκη για αυθεντική ασφάλεια και σύνδεση γίνεται ακόμα πιο επιτακτική.

Μικροεπιθέσεις και το φορτίο του να μορφώνεις άλλους

Και στις τρεις χώρες, οι συμμετέχοντες ανέφεραν συχνές μικροεπιθέσεις—που κυμαίνονταν από «χαλαρά» αστεία έως και δομικές διακρίσεις. Στην Ιταλία, αυτές συχνά έπαιρναν τη μορφή αδιάκριτης περιέργειας και έμφυλων στερεοτύπων. Ένας συμμετέχων είπε: «Έχω κουραστεί να με ρωτάνε αν είμαι top ή bottom—θα ρωτούσατε έναν στρείτ άνθρωπο αυτό;»

Άλλοι περιέγραψαν πώς εκφράσεις σχετικά με την queer ταυτότητα σε δημόσιο χώρο προκαλούσαν αμηχανία ή υπερβολικές αντιδράσεις από cis-ετεροφυλόφιλους άνδρες: «Οι cis-ετερόφυλοι άνδρες συχνά αντιδρούν με περίεργη αμυντικότητα, σαν να την πέφτω σε αυτούς.»

Συμμετέχοντες από τη Γερμανία, την Ιταλία και την Ελλάδα τόνισαν ότι δεν θα έπρεπε να είναι ευθύνη των queer νέων να εκπαιδεύουν τους άλλους. «Δεν είναι δουλειά μου να εξηγώ στους στρέιτ ανθρώπους ποιος είμαι και τι σημαίνει αυτό», είπε ένας νεαρός από τη Γερμανία. Άλλος πρόσθεσε: «Μην υποθέτετε ότι το πιο κοντινό queer άτομο θέλει και μπορεί να σας εξηγήσει τα πάντα.» Πολλοί ένιωθαν ότι αντιμετωπίζονταν όχι ως πλήρως ανθρώπινα όντα, αλλά ως διερμηνείς της queer εμπειρίας. Συμμετέχοντες από την Ελλάδα μίλησαν επίσης για το πώς διαχειρίζονται το συναισθηματικό βάρος: κάποιοι αποσύρονταν εντελώς, ενώ άλλοι προσπαθούσαν να εκπαιδεύσουν τους γύρω τους—μέχρι ενός σημείου. «Προσπαθώ να εξηγώ—αλλά φεύγω όταν η απόρριψη είναι ξεκάθαρη.»

Ακόμα και σε χώρους που θεωρούνται “συμπεριληπτικοί”, τα queer άτομα ένιωθαν συχνά ανεπιθύμητα όταν η παρουσία τους προκαλούσε ένταση. «Όταν κάνεις σκηνή επειδή ένα queer άτομο φλερτάρει μαζί σου σε έναν ασφαλή χώρο, χαλάς τον χώρο για όλους», εξήγησε ένας νέος Ιταλός. Ακόμη και τα «αθώα» αστεία, όταν παρουσιάζονται ως ακίνδυνα, μπορούν να πληγώσουν: «Αστεία για το φύλο ή την εμφάνιση—ακόμα και ‘χαριτολογώντας’—μπορούν να είναι επώδυνα.»

Οι Γερμανοί συμμετέχοντες συμφώνησαν, περιγράφοντας ένα συνεχές αίσθημα επαγρύπνησης. «Δεν φαντάζεστε πόσο συχνά γίνονται αστεία εις βάρος μου», είπε ένας. Άλλος πρόσθεσε: «Μόλις βγω δημόσια, σκέφτομαι συνέχεια αν γίνομαι στόχος.» Πολλοί ένιωθαν συνεχώς σε επιφυλακή, ειδικά σε άγνωστα ή επίσημα περιβάλλοντα. Όπως είπε ένας: «Είναι πάρα πολύ δύσκολο να κυκλοφορείς σαν να είσαι εγκληματίας μόνο και μόνο επειδή φοβάσαι ότι θα δεχθείς bullying ή θα κριθείς από άτομα χωρίς ανεκτικότητα.»

Οι Ιταλοί συμμετέχοντες επισήμαναν επίσης τη συναισθηματική ένταση του να κυκλοφορούν δημόσια. Εκφράσεις στοργής—όπως το να κρατιούνται χέρι-χέρι ή να φιλιούνται—θεωρούνταν ρισκοκίνδυνες. Η ασφάλεια ποτέ δεν ήταν δεδομένη, αλλά πολλοί προτίμησαν να παραμείνουν ορατοί, παρά τον κίνδυνο. Ένας σημείωσε ότι η αποφυγή της δημόσιας ορατότητας ενισχύει τον αποκλεισμό. Άλλος υπογράμμισε ότι το να είσαι ανοιχτά queer αποτελεί από μόνο του μορφή αντίστασης, απαραίτητη για την προώθηση της ισότητας.

Και στις δύο χώρες, λεπτές συμπεριφορές—όπως το να αμφισβητείται η έκφραση φύλου κάποιου, να γίνονται υποθέσεις για τη συμπεριφορά ή να αποδίδονται ταμπέλες χωρίς συγκατάθεση—συσσωρεύονταν σε μια καθημερινή εμπειρία αποξένωσης. «Πολλοί δεν συνειδητοποιούν πόσο γρήγορα μας κάνουν να νιώθουμε πως δεν ανήκουμε.»

Στην Ελλάδα, οι διακρίσεις ήταν συχνά πιο απροκάλυπτες και θεσμικές. Ένας συμμετέχων ανέφερε: «Με εκφόβιζαν λόγω της σεξουαλικότητάς μου και επειδή ντυνόμουν θηλυκά.» Άλλος περιέγραψε πώς αυτός και ο σύντροφός του αντιμετωπίστηκαν με καχυποψία σε δημόσιες υπηρεσίες: «Μας ρώτησαν αν είμαστε συγγενείς.» Οι διακρίσεις επεκτείνονταν και στο σύστημα υγείας και τις διαδικασίες καταχώρισης γάμου, όπου οι queer σχέσεις συχνά συναντούσαν αμηχανία ή αποφυγή.

Σε όλες τις τρεις χώρες, οι μικροεπιθέσεις δεν ήταν μεμονωμένα περιστατικά. Ήταν μέρος ενός ευρύτερου περιβάλλοντος έντασης, αμηχανίας και αποκλεισμού. Είτε διακριτικά είτε φανερά, συνέβαλαν σε ένα κοινό αίσθημα μεταξύ των queer νέων ότι η δημόσια ζωή συχνά δεν είναι ασφαλής—και ότι η προστασία απαιτεί αυτολογοκρισία, συναισθηματική αποστασιοποίηση ή συνεχή διαπραγμάτευση.

Στην Ιταλία, οι συμμετέχοντες εξέφρασαν απογοήτευση με την επιφανειακή προσέγγιση πολλών υποτιθέμενα «queer» χώρων. Κέντρα νεολαίας και πάρτι που αυτοπροσδιορίζονταν ως συμπεριληπτικά συχνά δεν είχαν πραγματική queer παρουσία ή ηγεσία. Ένας συμμετέχων σημείωσε: «Πας σε ‘queer πάρτι’ και δεν υπάρχει κανείς queer εκεί.» Άλλοι τόνισαν ότι τα σύμβολα—όπως οι σημαίες του ουράνιου τόξου—δεν εγγυώνται από μόνα τους την ασφάλεια. «Οι χώροι δεν είναι ασφαλείς απλώς επειδή φέρουν μια ετικέτα—οι άνθρωποι είναι αυτοί που τους καθιστούν ασφαλείς.»

Από την άλλη, στη Γερμανία, οι νέοι εξέφρασαν εκτίμηση για συμπεριληπτικούς χώρους όπως βιβλιοπωλεία και καφέ με εμφανώς ποικιλόμορφο προσωπικό. Τόνισαν ότι οι συμπεριληπτικοί χώροι πρέπει να είναι και προσβάσιμοι και διακριτικοί, ώστε κανείς να μην «εκτίθεται» άθελά του. Επιπλέον, εξέφρασαν την επιθυμία να υπάρχουν περισσότεροι χώροι όπου η queer ταυτότητα να μην είναι απαραίτητα το κέντρο της προσοχής. Επισήμαναν και τη σημασία μικρών σημείων θεσμικής ευαισθητοποίησης, όπως οι ουδέτερες ως προς το φύλο τουαλέτες..

Ασφαλείς χώροι, κοινότητα και συμμαχία

Στην Ιταλία, πολλοί νέοι περιέγραψαν ότι δημιουργούν προστατευτικές κοινωνικές «φούσκες» που περιλαμβάνουν μόνο άτομα στα οποία έχουν εμπιστοσύνη. Ένας είπε: «Ζω σε μια φούσκα όπου περιβάλλομαι μόνο από ασφαλή άτομα.» Την ίδια στιγμή, οι Ιταλοί νέοι εξέφρασαν την ανάγκη για μη πολιτικοποιημένα, χαλαρά περιβάλλοντα όπου μπορούν να συνδεθούν με συνομηλίκους χωρίς να χρειάζεται συνεχώς να υπερασπίζονται ή να εξηγούν τις ταυτότητές τους. Η νυχτερινή ζωή, όπως ένιωθαν, απευθυνόταν κυρίως σε μεγαλύτερους γκέι άντρες, κάτι που

δυσκόλευε τα άτομα με διαφορετική ταυτότητα φύλου ή τους νεότερους queer ανθρώπους να νιώσουν ευπρόσδεκτοι. Ένας συμμετέχων είπε: «Χρειαζόμαστε ανεπίσημους χώρους όπου μπορούμε απλώς να κάνουμε παρέα χωρίς να υπερασπιζόμαστε την ταυτότητά μας.» Ιδιαίτερα για όσους δεν έχουν queer φίλους, οι άτυποι χώροι για queer νέους θεωρήθηκαν μια επιθυμητή ευκαιρία για να δημιουργήσουν επαφές.

Η συμμαχία (allyship) ήταν επίσης κεντρικό θέμα σε όλα τα πλαίσια. Στην Ιταλία, οι συμμετέχοντες διέκριναν καθαρά την αυθεντική στήριξη από τις επιφανειακές χειρονομίες. Αν και οι συμβολικές πράξεις—όπως η μεταφορά μιας σημαίας υπερηφάνειας—ήταν ευπρόσδεκτες, θεωρούνταν ουσιαστικές μόνο όταν συνοδεύονταν από συναισθηματική παρουσία και υπευθυνότητα. «Αν είσαι αληθινός φίλος, καλώς κρατάς μια σημαία—απλώς μην το κάνεις για να φανείς ήρωας.» Οι σύμμαχοι καλούνταν να ακούν, να ενημερώνονται και να είναι παρόντες όταν χρειάζεται, χωρίς να παίρνουν τον έλεγχο. Το να είσαι σύμμαχος σημαίνει να στέκεσαι δίπλα στα queer άτομα, όχι μπροστά τους. Σημαίνει να ενισχύεις τις

queer φωνές χωρίς να ιδιοποιείσαι το μήνυμα, να αναγνωρίζεις τα δικά σου προνόμια και να δημιουργείς χώρο αντί να τον καταλαμβάνεις. Οι συμμετέχοντες υπογράμμισαν ότι η πραγματική συμμαχία περιλαμβάνει και την ευθύνη να αντιμετωπίζεις τις διακρίσεις—είτε σε συζητήσεις με την οικογένεια, είτε στο σχολείο ή στον χώρο εργασίας—χωρίς να αφήνεις όλο το βάρος στα queer άτομα. Αυτή η μορφή στήριξης περιγράφηκε ως εξαιρετικά ουσιαστική, ειδικά σε στιγμές δημόσιας αμηχανίας ή θεσμικών προκαταλήψεων.

Οι Γερμανοί συμμετέχοντες ενίσχυσαν αυτήν την ανάγκη, τονίζοντας ότι αυτό που ζητούσαν περισσότερο από την οικογένεια και τους φίλους ήταν σεβασμός, ανοιχτό μυαλό και διάθεση για αυτοεκπαίδευση. Δεν ήθελαν να περιορίζονται στην ταυτότητα του queer ή να αντιμετωπίζονται ως τυπικοί εκπρόσωποι μιας ομάδας. Αντίθετα, επιθυμούσαν ενσυναίσθηση και ουσιαστική κατανόηση. Η οικογένεια και οι φίλοι δεν αρκεί να είναι ανεκτικοί—οφείλουν να προβληματιστούν για τις δικές τους προκαταλήψεις. Ένας Γερμανός συμμετέχων τόνισε: «Οι γονείς πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στο να αγαπούν το παιδί τους χωρίς να το περιορίζουν στη σεξουαλικότητά του.» Άλλοι προειδοποίησαν ενάντια στο να εκθέτεις κάποιο queer άτομο χωρίς τη συγκατάθεσή του ή να τον αναγκάζεις να εξηγεί συνεχώς. Η στήριξη σημαίνει σεβασμός στα όρια και προσφορά ενσυναίσθησης, όχι απλώς αποδοχή. Στην Ελλάδα, οι αντιδράσεις του κοινωνικού περιβάλλοντος ήταν πιο πολωμένες. Κάποιοι περιέγραψαν στήριξη από την οικογένεια και υπερηφάνεια για το ότι ζουν ανοιχτά και αγαπάνε ελεύθερα. Άλλοι, όμως, αντιμετώπισαν απόρριψη—ιδιαίτερα από άντρες συγγενείς. Σε αυτά τα συμφραζόμενα, η σημασία της συμμαχίας γίνεται ακόμη πιο κρίσιμη: όσοι είχαν στήριξη από φίλους, μητέρες ή επαγγελματίες μπορούσαν να χτίσουν μεγαλύτερη αυτοεκτίμηση και υγιέστερες σχέσεις.

Σε όλες τις χώρες, οι νεαροί κουήρ δεν ζήτησαν απλώς περισσότερες υπηρεσίες—αλλά περισσότερη αλληλεγγύη. Η ασφάλεια και το ανήκιν, μας υπενθύμισαν, δεν είναι πολιτικές ή λογότυπα. Χτίζονται μέσα από σχέσεις, αμοιβαία φροντίδα και κοινότητες που δημιουργούν χώρο για όλους να υπάρξουν όπως είναι.

Στην Ελλάδα, το κοινωνικό περιβάλλον παρουσίαζε μεγάλη ποικιλία. Ένας συμμετέχων περιέγραψε τη μητέρα του ως υποστηρικτική, ενώ ο πατέρας του έκοψε κάθε επαφή. Άλλοι μίλησαν για απώλεια κάποιων φίλων αλλά απόκτηση νέων. Αυτό που έκανε τη διαφορά ήταν να υπάρχει έστω και ένα άτομο—σύντροφος, γονιός ή φίλος—που σε βλέπει και σε αποδέχεται όπως είσαι.

Και στις τρεις χώρες, τα δίκτυα υποστήριξης αναγνωρίστηκαν ως ζωτικής σημασίας—αλλά όχι πάντα προσβάσιμα. Είτε μέσω κοινοτικών κέντρων, επιλεγμένων οικογενειών, είτε έμπιστων φίλων, οι συμμετέχοντες τόνισαν τη σημασία χώρων όπου μπορούν να είναι πλήρως ο εαυτός τους, χωρίς φόβο κριτικής ή απομόνωσης. Ωστόσο, ακόμη και οι πιο υποστηρικτικές κοινότητες δεν μπορούν να καλύψουν τα κενά που αφήνουν οι ανεπαρκείς θεσμοί. Για τα queer άτομα, η ουσιαστική ένταξη εξαρτάται επίσης από τα συστήματα που είναι υποτιθέεται σχεδιασμένα για να τους εξυπηρετούν.

Θεσμική και δομική στήριξη: Κενά, ανάγκες και ελπίδες

Σε Ιταλία, Γερμανία και Ελλάδα, οι νεαροί queer άνθρωποι ανέδειξαν σημαντικά κενά στη θεσμική και υπηρεσιακή υποστήριξη. Ένα από τα βασικά κοινά τους αιτήματα ήταν η έλλειψη ολιστικής εκπαίδευσης, ιδιαίτερα γύρω από τη σεξουαλικότητα, την ταυτότητα φύλου και τη συναισθηματική ευημερία.

Στην Ιταλία, οι συμμετέχοντες εξέφρασαν απογοήτευση για το γεγονός ότι ακόμα και όταν παρέχεται σεξουαλική αγωγή, αυτή παραμένει αυστηρά ετεροκανονική και αναπαραγωγική. Ένας νέος στο Παλέρμο σημείωσε: «Δεν υπάρχει σεξουαλική ή συναισθηματική εκπαίδευση—κι όταν υπάρχει, είναι μόνο ετεροφυλοφιλική και επικεντρωμένη στην αναπαραγωγή.» Αυτή η εμπειρία αντικατοπτρίστηκε και από συμμετέχοντες στην Ελλάδα, όπου ένας νέος τόνισε την ανάγκη για συστημική αλλαγή: «Τα LGBTQ+ θέματα πρέπει να διδάσκονται τόσο φυσικά όσο όλα τα υπόλοιπα—από νωρίς.» Ένας άλλος πρόσθεσε: «Θέλω η LGBTQ+ εκπαίδευση να ξεκινά από το δημοτικό σχολείο.» Παρόμοιες φωνές υπήρχαν και στη Γερμανία, όπου οι συμμετέχοντες ζητούσαν εκπαιδευτικά προγράμματα που να υπερβαίνουν τη σισκανονικότητα και την ετεροκανονικότητα. Ένας Γερμανός συμμετέχων ανέφερε: «Θα έβγαζε νόημα αν τα μαθήματα σεξουαλικής αγωγής στα σχολεία δεν ήταν τόσο ετερο- και σισ-κανονιστικά. Οι εμπειρίες queer, ίντερσεξ και τρανς σχεδόν ποτέ δεν αναφέρονται.»

Τα σχολεία περιγράφονταν ευρέως ως μη ασφαλή ή απροετοίμαστα. Στην Ιταλία, οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι δεν υπήρχε κανείς στο σχολείο στον οποίο να μπορούν να εκμυστηριευτούν συζητήσεις για LGBTQIA+ ζητήματα. Στη Γερμανία, οι νέοι τόνισαν την ανάγκη για συμπεριληπτικούς χώρους εκτός του σχολικού περιβάλλοντος, ώστε να αποφευχθεί το ακούσιο outing. Οι συμμετέχοντες και από τις τρεις χώρες ανέδειξαν τη συμβολική σημασία ουδέτερων ως προς το φύλο τουαλετών, συμπεριληπτικών εντύπων και ορατών σημείων ασφάλειας σε δημόσιους χώρους. «Σε δημόσιες εγκαταστάσεις, με βοηθά αν υπάρχουν ουδέτερες τουαλέτες», είπε ένας Γερμανός νέος. «Δείχνει ότι πιθανόν υπάρχει τουλάχιστον ένας ενήλικας που καταλαβαίνει έστω και λίγο.»

Ένα ακόμη επαναλαμβανόμενο θέμα ήταν η απουσία εκπαιδευμένων επαγγελματιών και συναισθηματικής υποστήριξης μεταξύ συνομηλίκων. Στην Ιταλία, οι queer νέοι εξέφρασαν την ανάγκη για ανεπίσημους χώρους ακρόασης, όχι αποκλειστικά μεσολαβημένους από ψυχολόγους ή κοινωνικούς λειτουργούς. Στην Ελλάδα, δόθηκε έμφαση στη δομική υποστήριξη, συμπεριλαμβανομένων προσβάσιμων υπηρεσιών ψυχικής υγείας και κέντρων πληροφόρησης LGBTQIA+. Οι συμμετέχοντες ήθελαν υποστηρικτικά συστήματα που να μην παθολογικοποιούν τις εμπειρίες τους αλλά να δημιουργούν χώρο για διάλογο και επιβεβαίωση.

Οι νέοι από όλες τις χώρες υπογράμμισαν ότι η ένταξη δεν μπορεί να βασίζεται μόνο στην ατομική ανθεκτικότητα. Αυτό που ζητούσαν δεν ήταν απλώς υπηρεσίες για queer άτομα—αλλά εκπαίδευση για το περιβάλλον τους: τους δασκάλους, τις οικογένειες, τους προπονητές. Όπως το έθεσε ένας Γερμανός συμμετέχων: «Θα έπρεπε να υπάρχουν χώροι όπου οι συγγενείς μπορούν να κάνουν ερωτήσεις χωρίς να τα ρίχνουν όλα πάνω μας.»

Σε πιο γενικό επίπεδο, οι νέοι σε όλες τις χώρες επέκριναν το γεγονός ότι η ύπαρξη των queer ανθρώπων συχνά παρουσιάζεται ως αμφιλεγόμενη ή πολιτικοποιημένη. Ένας Γερμανός συμμετέχων είπε: «Αν αφιερωνόταν λιγότερος χρόνος και δημόσιος λόγος στο να διαλύεται η ύπαρξη των queer ανθρώπων—ειδικά των τρανς ατόμων—και στο να συζητιέται αν μας "επιτρέπεται" να υπάρχουμε, η κοινότητά μας θα υπέφερε πολύ λιγότερο.» Αντίστοιχα, ένας Έλληνας νέος τόνισε: «Η νομική προστασία, η υποστήριξη ψυχικής υγείας, η ορατότητα στα μέσα και οι πόροι της κοινότητας—δεν είναι πολυτέλειες, αλλά απαραίτητα στοιχεία για μια δίκαιη και ασφαλή ζωή.»

Ένα ακόμη κοινό νήμα ήταν ο αγώνας για νομική ισότητα—ιδίως όσον αφορά τον γάμο, την υγειονομική περίθαλψη και τα οικογενειακά δικαιώματα. Ένας Έλληνας συμμετέχων εξέφρασε ξεκάθαρα: «Ο γάμος μας πρέπει να έχει τα ίδια δικαιώματα με οποιονδήποτε άλλον», αναδεικνύοντας την επιθυμία όχι απλώς για συμβολική αποδοχή, αλλά για πλήρη αναγνώριση από τον νόμο. Στην Ιταλία, αν και οι ενώσεις μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου είναι νομικά αναγνωρισμένες, οι συμμετέχοντες επεσήμαναν την συνεχιζόμενη απουσία πλήρους ισότητας στον γάμο και τα δικαιώματα που συνεπάγονται—ειδικά όσον αφορά τη γονεϊκή αναγνώριση και την πρόσβαση στην υιοθεσία. Το νομικό πλαίσιο εξακολουθεί να αντικατοπτρίζει άνιση ιθαγένεια, και αυτό το χάσμα δεν βιώνεται απλώς ως πολιτικό ζήτημα, αλλά ως βαθιά προσωπική αδικία.

Τι μπορούν να κάνουν οι οργανώσεις νεολαίας: Από την ακρόαση στη δράση

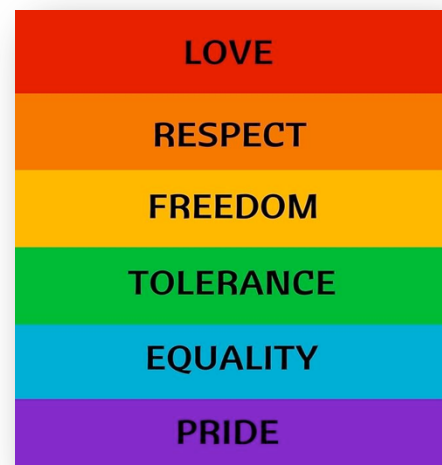
Οι φωνές που συγκεντρώθηκαν μέσω του έργου ALLY καταλήγουν σε ένα σαφές μήνυμα: η ουσιαστική συμμαχία δεν είναι θέμα συνθημάτων, αλλά δομικής φροντίδας. Τα queer άτομα νεαρής ηλικίας δεν θέλουν απλώς να γίνονται δεκτά—θέλουν να γίνονται σεβαστά, να προστατεύονται και να γίνονται κατανοητά. Για τις οργανώσεις νεολαίας σε όλη την Ευρώπη, αυτό σημαίνει ότι πρέπει να αναλάβουν ενεργό ευθύνη στη διαμόρφωση συμπεριληπτικών περιβαλλόντων.

Οι απλές, καθημερινές πράξεις έχουν σημασία. Το να ζητάς και να χρησιμοποιείς σωστά τις αντωνυμίες κάποιου—είτε στη συζήτηση, στα email, είτε στα καρτελάκια ονόματος—είναι ένδειξη σεβασμού που αποτρέπει τη λανθασμένη απόδοση φύλου και επιβεβαιώνει διαφορετικές ταυτότητες. Αντίστοιχα, η παροχή ουδέτερων ως προς το φύλο τουαλετών ή συμπεριληπτικών εντύπων εγγραφής δείχνει ευαισθητοποίηση και κάνει τους συμμετέχοντες να νιώθουν μεγαλύτερη ασφάλεια.

Τα οπτικά σημάδια παίζουν επίσης ρόλο. Η ανάρτηση σημαιών υπερηφάνειας ή συμπεριληπτικών αφισών μπορεί να δείξει ότι μια οργάνωση είναι φιλόξενη. Ωστόσο, οι συμμετέχοντες μας υπενθύμισαν ότι τα σύμβολα πρέπει να συνοδεύονται από ουσία: ένας πραγματικά ασφαλής χώρος απαιτεί δουλειά—όχι απλώς διακόσμηση. Η ορατότητα είναι σημαντική, αλλά δεν πρέπει ποτέ να γίνεται επιφανειακή ή να εξυπηρετεί την αυτοπροβολή.

Εξίσου σημαντική είναι η καλλιέργεια μιας κουλτούρας όπου τα όρια γίνονται σεβαστά και αποφεύγονται επιβλαβείς ερωτήσεις. Οι εργαζόμενοι με νέους πρέπει να εκπαιδεύονται ώστε να μη θέτουν αδιάκριτες ερωτήσεις ή να περιμένουν από τους νέους να εξηγούν ή να υπερασπίζονται τις ταυτότητές τους. Αντί γι' αυτό, οι οργανώσεις οφείλουν να αναλαμβάνουν την ευθύνη της δικής τους μάθησης—να εκπαιδεύονται σε θέματα ορολογίας, διαθεματικότητας και στις πραγματικότητες που αντιμετωπίζουν τα queer άτομα, ώστε το συναισθηματικό βάρος να μην πέφτει στα ίδια τα άτομα που ζητούν υποστήριξη.

Τέλος, οι οργανώσεις πρέπει να είναι έτοιμες να δράσουν—όχι απλώς να φιλοξενούν. Αυτό σημαίνει να υπερασπίζονται τα δικαιώματα των queer ατόμων στην εκπαίδευση, την υγεία

και την κοινότητα να ενισχύουν τις φωνές των νέων· και να στέκονται αλληλέγγυοι όταν εμφανίζονται διακρίσεις. Η δημιουργία ασφάλειας δεν αφορά την ουδετερότητα—αφορά την ενεργή παρουσία.

Harvey Milk (ο πρώτος ανοιχτά ομοφυλόφιλος εκλεγμένος αξιωματούχος στην Καλιφόρνια):
«Η ελπίδα δεν θα σωπάσει ποτέ.»

Marsha P. Johnson (τρανς ακτιβίστρια, βετεράνος του Stonewall):
«Δεν υπάρχει περηφάνια για κάποιους από εμάς χωρίς απελευθέρωση για όλους μας.»

Audre Lorde (μαύρη λεσβία φεμινίστρια ποιήτρια):
«Η σιωπή σου δεν θα σε προστατεύσει.»

Bayard Rustin (ηγέτης του κινήματος για τα πολιτικά δικαιώματα, ομοφυλόφιλος άνδρας):
«Χρειαζόμαστε σε κάθε κοινότητα μια ομάδα αγγελικών ταραχοποιών.»